Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

7 päivänä heinäkuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Kilpailu — SEUT 101 artikla — Käyttölupasopimus, johon ei liity yksinoikeutta — Patenttia ei ole loukattu — Käyttölupamaksujen maksuvelvollisuus

Asiassa C-567/14

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka cour d'appel de Paris (Pariisin valitustuomioistuin, Ranska) on esittänyt 23.9.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.12.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**Genentech Inc.**

vastaan

**Hoechst GmbH** ja

**Sanofi-Aventis Deutschland GmbH,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta sekä tuomarit A. Arabadjiev, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund (esittelevä tuomari) ja E. Regan,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.1.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Genentech Inc., edustajinaan E. Kleiman, S. Saleh, C. Ritz, L. De Maria, E. Gaillard, J. Philippe, avocats, sekä P. Chrocziel ja T. Lübbig, Rechtsanwälte,

— Hoechst GmbH ja Sanofi-Aventis Deutschland GmbH, edustajinaan A. Wachsmann, A. van Hooft, M. Barbier, A. Fisselier ja T. Elkins, avocats,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään D. Colas, D. Segoin ja J. Bousin,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään A. Rubio González,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja M. de Ree,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska

— Euroopan komissio, asiamiehinään A. Dawes, B. Mongin ja F. Castilla Contreras,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.3.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 101 artiklan tulkintaa.

2 Tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain yhtäältä Genentech Inc. ja toisaalta Hoechst GmbH ja Sanofi-Aventis Deutschland GmbH ja jossa on kyse patentteja koskevan käyttölupasopimuksen täytäntöönpanoon liittyvän välitystuomion kumoamisesta.

**Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset**

3 Behringwerke AG antoi 6.8.1992 Genentechille maailmanlaajuisen käyttöluvan, johon ei liity yksinoikeutta (jäljempänä käyttölupasopimus) ja jonka kohteena oli ihmisen sytomegaloviruksesta johdettu indusoija (jäljempänä HCMV-indusoija). Tälle teknologialle myönnettiin 22.4.1992 eurooppapatentti EP 0173 177 53, joka mitätöitiin 12.1.1999, ja Yhdysvalloissa 15.12.1998 patentti US 522 ja 17.4.2001 patentti US 140.

4 Genentech käytti HCMV-indusoijaa helpottamaan biologisen lääkkeen, jonka vaikuttava aine on rituximab, tuotannossa tarvittavan deoksiribonukleiinihappoketjun (DNA-ketjun) transkriptiota. Genentech markkinoi tätä lääkettä Yhdysvalloissa kauppanimellä Rituxan ja Euroopan unionissa kauppanimellä MabThera.

5 Käyttölupasopimukseen sovellettiin Saksan lainsäädäntöä.

6 Käyttölupasopimuksen 3.1 kohdan mukaan vastikkeena oikeudesta käyttää HCMV-indusoijaa Genentech sitoutui maksamaan

— käyttöluvan myöntämisestä 20 000 Saksan markan (DEM) (noin 10 225 euron) kertamaksun

— 20 000 DEM:n kiinteän vuosittaisen lupamaksun

— nk. ”juoksevan” lupamaksun, joka vastaa puolta prosenttia (0,5 %) käyttöluvan haltijan ja siihen sidoksissa olevien yhtiöiden sekä siltä käyttöluvan saaneiden yhtiöiden ”lopputuotteiden” myynnistä saamista nettotuloista.

7 Käyttölupasopimuksessa ”lopputuotteet” määritellään ”tavaroiksi, joista voidaan käydä kauppaa ja jotka sisältävät lisensoidun tuotteen ja joita myydään sellaisessa muodossa, että niitä voidaan antaa potilaille hoitotarkoituksessa tai käyttää taudinmäärityksessä, ja joita ei ole ennen niiden käyttöä tarkoitettu tai saatettu markkinoille hyödynnettäväksi uudessa koostumuksessa tai uudelleen käsiteltäväksi ja joita ei ole tarkoitus pakata uudelleen tai joihin ei ole tarkoitus liittää uusia pakkausmerkintöjä”. Käyttölupasopimuksen mukaan ”lisensoiduilla tuotteilla” tarkoitettiin ”materiaaleja (mukaan luettuna organismit), joiden valmistus, käyttö ja myynti loukkaisi, jollei tätä sopimusta olisi olemassa, yhtä tai useampaa voimassa olevaa patenttivaatimusta, jonka lisensoituihin patentteihin liittyvät oikeudet kattavat”.

8 Genentech maksoi kertamaksun ja vuosittaisen lupamaksun, mutta se ei maksanut koskaan juoksevaa lupamaksua Hoechstille, jolle Behringwerken oikeudet olivat siirtyneet.

9 Hoechstin tytäryhtiö Sanofi-Aventis Deutschland tiedusteli 30.6.2008 Genentechiltä lopputuotteista, joita se myi maksamatta juoksevaa lupamaksua.

10 Genentech ilmoitti Sanofi-Aventis Deutschlandille 27.8.2008 päätöksestään irtisanoa käyttölupasopimus 28.10.2008 lukien.

11 Hoechst katsoi Genentechin käyttäneen HCMV-indusoijaa maksamatta juoksevaa lupamaksua ja aloitti 24.10.2008 käyttölupasopimuksen 11 kohdan välityslausekkeen perusteella välimiesmenettelyn sitä vastaan.

12 Sanofi-Aventis Deutschland nosti 27.10.2008 United States District Court for the Eastern District of Texasissa (Itä-Texasin alueen tuomioistuin, Yhdysvallat) patenttien loukkauskanteen Genentechiä ja Biogen Idec Inc:ä vastaan. Viimeksi mainitut olivat samana päivänä vaatineet näiden patenttien mitättömäksi toteamista United States District Court for the Northern District of Californiassa (Pohjois-Kalifornian alueen tuomioistuin, Yhdysvallat). Nämä kanteet yhdistettiin vimeksi mainitussa tuomioistuimessa, joka hylkäsi ne 11.3.2011 antamallaan päätöksellä.

13 United States Court of Appeals for the Federal Circuit (liittovaltion alueen muutoksenhakutuomioistuin, Yhdysvallat) hylkäsi Sanofi-Aventis Deutschlandin tästä päätöksestä tekemän valituksen 22.3.2012 antamallaan tuomiolla.

14 Kolmannessa 5.9.2012 annetussa osatuomiossa (jäljempänä kolmas osatuomio) yhden välimiehen kokoonpano totesi Genentechin olevan velvollinen maksamaan Hoechstille juoksevan lupamaksun.

15 Genentech nosti 10.12.2012 kumoamiskanteen kolmannesta osatuomiosta cour d'appel de Paris'ssa (Pariisin muutoksenhakutuomioistuin, Ranska).

16 Yhden välimiehen kokoonpano antoi 25.2.2013 lupamaksujen määrästä ja oikeudenkäyntikuluista lopullisen tuomion ja neljännen osatuomion, jossa Genentech määrättiin maksamaan Hoechstille välimiesmenettelystä aiheutuneiden kulujen ja asianajokulujen lisäksi vahingonkorvausta 108 322 850 euroa korkoineen. Tätä lopullista tuomiota täydennettiin lisäyksellä 22.5.2013.

17 Cour d'appel de Paris totesi 3.10.2013 antamallaan määräyksellä, että kolmas osatuomio on täytäntöönpanokelpoinen, ja kieltäytyi yhdistämästä Genentechin kanteita tämän kolmannen osatuomion, 25.2.2013 annetun lopullisen tuomion ja siihen 22.5.2013 tehdyn lisäyksen kumoamiseksi.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kolmannen osatuomion kumoamista koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä, onko käyttölupasopimus SEUT 101 artiklan mukainen. Se toteaa välimiehen katsoneen, että käyttöluvan saaja oli sopimuksen voimassaolon aikana velvollinen maksamaan sopimuksessa määrätyt lupamaksut, vaikka patentit on mitätöity taannehtivasti. Se pohtii, onko tällainen sopimus SEUT 101 artiklan määräysten vastainen, koska siinä käyttöluvan saaja saatetaan "kilpailullisesti epäsuotuisampaan asemaan" velvoittamalla tämä maksamaan lupamaksuja, joista on tullut perusteettomia sen jälkeen, kun patentit, joihin myönnetyt oikeudet liittyvät, on mitätöity.

19 Tässä tilanteessa Cour d'appel de Paris päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko SEUT 101 artiklan määräyksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että patenttien mitätöinnin yhteydessä pannaan täytäntöön sellainen käyttölupasopimus, jonka mukaan käyttöluvan saajan on maksettava lupamaksuja siitä, että tämä ainoastaan käyttää käyttöluvan kohteena oleviin patentteihin liittyviä oikeuksia?"

## Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

*Tutkittavaksi ottaminen*

20 Hoechst ja Sanofi Avantis Deutschland (jäljempänä yhteisesti Hoechst) sekä Ranskan hallitus väittävät, että ennakkoratkaisupyyntö on jätettävä tutkimatta, minkä Euroopan komissio kiistää.

21 Ensimmäiseksi Hoechst väittää lähinnä, että kansallista menettelyä sääntelevien sääntöjen perusteella ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei voi esittää tällaista kysymystä ylittämättä omaa toimivaltaansa. Hoechst ilmoittaa valittaneensa tämän vuoksi ennakkoratkaisupyynnöstä Cour de cassationiin (kassaatiotuomioistuin, Ranska).

22 On kuitenkin muistutettava yhtäältä, että SEUT 267 artiklan mukaisessa menettelyssä unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa tulkita kansallisia säännöksiä ja määräyksiä eikä lausua kansallisten oikeussääntöjen yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa (ks. mm. tuomio 11.3.2010, Attanasio Group, C-384/08, EU:C:2010:133, 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ja toisaalta, ettei unionin tuomioistuimen tehtävänä ole arvioida sitä, onko päätös asian saattamisesta sen käsiteltäväksi tehty tuomioistuinten organisaatiota ja oikeudenkäyntimenettelyjä koskevien kansallisen oikeuden sääntöjen mukaisesti (tuomio 14.1.1982, Reina, 65/81, EU:C:1982:6, 8 kohta ja tuomio 23.11.2006, Asnef-Equifax ja Administración del Estado, C-238/05, EU:C:2006:734, 14 kohta).

23 Unionin tuomioistuimen on pysyttäydyttävä siinä päätöksessä, jolla jäsenvaltion tuomioistuin on esittänyt ennakkoratkaisupyynnön, jollei sitä ole kumottu kansallisessa oikeudessa mahdollisesti säädetyssä muutoksenhakumenettelyssä (tuomio 12.2.1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 146/73, EU:C:1974:12, 3 kohta ja tuomio 1.12.2005, Burtscher, C-213/04, EU:C:2005:731, 32 kohta). Nyt käsiteltävässä asiassa esitetyistä tiedoista ilmenee, että Cour de cassation hylkäsi 18.11.2015 antamallaan määräyksellä Hoechstin ennakkoratkaisupyynnöstä tekemän valituksen, joten ei voida katsoa, että pyyntö olisi kumottu.

24 Toiseksi Hoechst väittää, ettei ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voida antaa mitään hyödyllistä vastausta. Se väittää, että kun kyse on kansainvälisestä välitystuomiosta nostetusta kumoamiskanteesta, kansallisilla tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa valvoa, miten välimies on ratkaissut kilpailuoikeudelliset kysymykset, kun se on katsonut lopullisessa tuomiossa, ettei SEUT 101 artiklaa ole rikottu.

25 Ranskan hallitus toteaa lisäksi, ettei ennakkoratkaisupyyntö sisällä tarvittavia tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotta esitettyyn kysymykseen voitaisiin antaa hyödyllinen vastaus. Ennakkoratkaisupyynnössä ei varsinkaan täsmennetä kyseessä olevien markkinoiden tosiasiallisia toimintaedellytyksiä ja rakennetta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei mainitse tiettyjä merkityksellisiä unionin kilpailuoikeuteen liittyviä normatiivisia keinoja eikä mitään Saksan oikeuteen kuuluvaa normia, jota käyttölupasopimukseen sovelletaan.

26 Tästä on muistettava, että SEUT 267 artiklan mukaisessa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetty kysymys koskee unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on näin ollen lähtökohtaisesti ratkaistava se. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat

tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. tuomio 13.3.2001, PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, 38 ja 39 kohta sekä tuomio 22.6.2010, Melki ja Abdeli, C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, 27 kohta).

27 Nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, onko SEUT 101 artiklan vastaista, että käyttölupasopimus pannaan täytäntöön välimiehen antaman tulkinnan mukaisesti, ei ole ilmeistä, että unionin tuomioistuimelle EUT-sopimuksen tämän määräyksen tulkinnasta esitetty kysymys olisi pääasian ratkaisemisen kannalta merkityksetön. Ennakkoratkaisupyynnössä esitetään lyhyesti mutta täsmällisesti riita-asian, jonka ratkaisu pyynnön mukaan riippuu SEUT 101 artiklan tulkinnasta, tausta ja luonne. Tästä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin määritti tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevan asiayhteyden, johon sen pyyntö unionin oikeuden tulkitsemisesta kuuluu, riittävän hyvin, jotta unionin tuomioistuin voi vastata kyseiseen pyyntöön hyödyllisesti.

28 Kolmanneksi Hoechst ja Ranskan hallitus väittävät, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kysymys vastaa pääasiassa kyseessä olevia tosiseikkoja, koska amerikkalaisia patentteja, joilla yksin on merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta, ei ole mitätöity.

29 Tältä osin on todettava olevan totta, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muotoili kysymyksensä sanakäänteinen, joiden voitaisiin ymmärtää koskevan erityistilannetta, jossa käyttöluvan saajan olisi maksettava käyttölupamaksuja patentteihin liittyvien oikeuksien käytöstä huolimatta näiden patenttien mitätöinnistä.

30 Kuten julkisasiamies korosti ratkaisuehdotuksensa 36 kohdassa, ennakkoratkaisupyynnön sanamuodosta, joka toistetaan tämän tuomion 12 ja 13 kohdassa, ilmenee selvästi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tietoinen siitä, että 15.12.1998 myönnettyä patenttia US 522 ja 17.4.2001 myönnettyä patenttia US 140, joilla yksin on kiistatta merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta, ei ole mitätöity. Maininnassa siitä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mitätöi patentit, toistetaan ainoastaan tietyt kolmannen osatuomion 193 ja 194 kohdassa esitetyt toteamukset, joiden sisältö on ilmeisessä ristiriidassa sekä kyseisen tuomion muiden osien ja erityisesti sen 51–53 kohdan kanssa että unionin tuomioistuimelle toimitetun asiakirja-aineiston sisältämien asiakirjojen kanssa.

31 Ennakkoratkaisukysymys otetaan näin ollen tutkittavaksi.

*Asiakysymys*

32 Aluksi on todettava unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenevän, että Genentech väitti välimiesmenettelyssä, ettei sillä ollut velvollisuutta maksaa juoksevaa lupamaksua, sillä käyttölupasopimuksen mukaan sen maksaminen edellytti yhtäältä sitä, että HCMV-indusoija sisältyi lopputuotteeseen rituximab, ja toisaalta sitä, että tämän indusoijan valmistaminen tai käyttäminen olisi ilman kyseistä sopimusta loukannut käyttölupasopimuksen kattamiin patentteihin liittyviä oikeuksia. Välimies hylkäsi kuitenkin nämä väitteet, joiden hän katsoi perustuvan käyttölupasopimuksen kirjaimelliseen tulkintaan, joka oli vastoin osapuolien kaupallista tavoitetta mahdollistaa se, että Genentech sai käyttää HCMV-indusoijaa proteiinien valmistamiseen ilman vaaraa siitä, että tämän teknologian oikeuksienhaltija nostaa patentin loukkaamista koskevan kanteen.

33 Samoin ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasiassa Genentech väittää, että kolmannessa osatuomiossa se määrätään maksamaan perusteettomia kustannuksia kilpailuoikeuden vastaisesti, kun valittaja velvoitetaan siinä maksamaan juoksevaa lupamaksua, vaikka patentteja ei ole loukattu ja käyttölupasopimuksen mukaan lupamaksuja oli maksettava ainoastaan niistä tuotteista, joiden valmistus, käyttö tai myynti loukkaisi ilman tätä sopimusta yhtä tai useampaa voimassa olevaa patenttia.

34 Näin ollen on niin, että vaikka muodollisesti ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vaikuttaa, kuten tämän tuomion 29 kohdassa todetaan, rajoittaneen ennakkoratkaisukysymyksensä koskemaan patenttien mitätöintitilannetta, tämän kysymyksen on ymmärrettävä koskevan myös tilannetta, jossa lisensoituja patentteja ei ole loukattu.

35 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä pyritään selvittämään, onko SEUT 101 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että sen vastaista on se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen käyttölupasopimuksen nojalla käyttöluvan haltijan maksettavaksi määrätään lupamaksu patentoidun teknologian käyttämisestä koko tämän sopimuksen voimassaoloajalta, jos tätä teknologiaa suojaavat patentit mitätöidään tai niitä ei loukata.

36 Genentech ja Espanjan hallitus katsovat, että tähän kysymykseen on vastattava myöntävästi. Hoechst, Ranskan ja Alankomaiden hallitukset sekä komissio ovat eri mieltä.

37 Genentech arvostelee välimiestä siitä, että tämä sovelsi virheellisesti käyttölupasopimuksen selvää sanamuotoa ja SEUT 101 artiklaa, kun se määräsi sen maksamaan maksuja sellaisen tuotteen myynnistä, jolla ei loukattu patentoitua teknologiaa. Tämä yhtiö väittää sille aiheutuneen noin 169 miljoonan euron lisäkustannukset sen kilpailijoihin nähden tämän kilpailunvastaiseen tarkoitukseen ja vaikutuksiin perustuvan SEUT 101 artiklan rajoituksen vuoksi.

38 Tältä osin on korostettava, samoin kuin julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa, ettei unionin tuomioistuimen tehtävänä ennakkoratkaisumenettelyn yhteydessä ole käsitellä uudelleen välimiehen toteamia tosiseikkoja tai välimiehen käyttölupasopimuksesta Saksan lainsäädännön perusteella tekemää tulkintaa, jonka mukaan Genentech on velvollinen maksamaan juoksevan lupamaksun, vaikka pääasiassa kyseessä olevat patentit olisi mitätöity tai niitä ei olisi loukattu.

39 Lisäksi on muistutettava, että unionin tuomioistuin on jo todennut yksinoikeuden antavan käyttölupasopimuksen yhteydessä, että lupamaksun maksuvelvollisuus myös sen jälkeen, kun lisensoidun patentin voimassaoloaika on päättynyt, voi johtua käyttölupasopimuksella annettujen hyödyntämismahdollisuuksien arvon liiketaloudellisesta arviosta erityisesti, kun tämä velvollisuus sisältyy käyttölupasopimukseen, joka on tehty ennen kyseisen patentin myöntämistä (tuomio 12.5.1989, Ottung, 320/87, EU:C:1989:195, 11 kohta). Tällaisissa olosuhteissa on niin, että kun käyttöluvan haltija voi vapaasti irtisanoa sopimuksen kohtuullisella irtisanomisajalla, velvollisuus maksaa lupamaksuja sopimuksen koko voimassaoloajan ei voi kuulua SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon soveltamisalaan (tuomio 12.5.1989, Ottung, 320/87, EU:C:1989:195, 13 kohta).

40 Näin ollen 12.5.1989 annetusta tuomiosta Ottung (320/87, EU:C:1989:195) seuraa, ettei SEUT 101 artiklan 1 kohdassa kielletä sitä, että sopimuksella asetetaan velvollisuus suorittaa maksu sellaisen teknologian, jota patentti ei enää suojaa, käyttämisestä yksinoikeudella sillä edellytyksellä, että käyttöluvan haltija voi vapaasti irtisanoa tämän sopimuksen. Tämä tulkinta perustuu toteamukseen, jonka mukaan tämä maksu on vastike oikeudesta hyödyntää käyttöluvan kattamaa teknologiaa niin, ettei käyttöluvan antaja käytä teollisoikeuksiaan. Kunhan kyseinen käyttölupasopimus on voimassa ja kunhan käyttöluvan haltija voi vapaasti irtisanoa sen, lupamaksu on suoritettava, ja tämä pätee, vaikka patenttioikeuksiin, joiden käyttämiseen yksinoikeudella lupa on myönnetty, ei voida vedota käyttöluvan haltijaa vastaan, koska niiden voimassaoloaika on päättynyt. Tällaisten olosuhteiden ja erityisesti sen, että käyttöluvan haltija voi vapaasti irtisanoa käyttölupasopimuksen, perusteella voidaan nimittäin sulkea pois se, että lupamaksun maksaminen vahingoittaisi kilpailua rajoittamalla käyttöluvan haltijan toimintavapautta tai aiheuttamalla markkinoiden lukitsemisvaikutuksia.

41 Tämä 12.5.1989 annettuun tuomioon Ottung (320/87, EU:C:1989:195) perustuva ratkaisu pätee sitä suuremmalla syyllä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa. On nimittäin niin, että jos käyttölupasopimuksen voimassaoloaikana lupamaksun maksuvelvollisuus pysyy voimassa myös teollisoikeuksien voimassaoloajan päätyttyä, sama pätee sitä suuremmalla syyllä myös ajanjaksoon ennen näiden oikeuksien päättymistä.

42 Sillä, että pääasiassa kyseessä olevien patenttien myöntämisvaltion tuomioistuimet ovat käyttölupasopimuksen irtisanomisen jälkeen todenneet, ettei se, että Genentech käytti teknologiaa, johon käyttölupa oli myönnetty, loukannut patenteista johtuvia oikeuksia, ei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tähän sopimukseen sovellettavasta Saksan oikeudesta antamien tietojen mukaan ole vaikutusta siihen, voidaanko lupamaksua vaatia irtisanomista edeltävältä ajalta. Tästä seuraa, että koska Genentech saattoi vapaasti irtisanoa kyseisen sopimuksen milloin tahansa, velvollisuus suorittaa lupamaksu sopimuksen voimassaoloaikana, jolloin patenttioikeudet, joiden käyttämiseen lupa oli myönnetty, olivat voimassa, ei merkitse SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kilpailunrajoitusta.

43 Edellä esitetyn perusteella kysymykseen on vastattava, että SEUT 101 artiklaa on tulkittava siten, ettei sen vastaista ole se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen käyttölupasopimuksen nojalla käyttöluvan haltijan maksettavaksi määrätään lupamaksu patentoidun teknologian käyttämisestä koko tämän sopimuksen voimassaoloajalta, jos patentti, jonka käyttöoikeus on myönnetty, mitätöidään tai sitä ei loukata, kun käyttöluvan haltija on voinut vapaasti irtisanoa kyseisen sopimuksen kohtuullisella irtisanomisajalla.

## Oikeudenkäyntikulut

44 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

**SEUT 101 artiklaa on tulkittava siten, ettei sen vastaista ole se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen käyttölupasopimuksen nojalla käyttöluvan haltijan maksettavaksi määrätään lupamaksu patentoidun teknologian käyttämisestä koko tämän sopimuksen voimassaoloajalta, jos patentti, jonka käyttöoikeus on myönnetty, mitätöidään tai sitä ei loukata, kun käyttöluvan haltija on voinut vapaasti irtisanoa kyseisen sopimuksen kohtuullisella irtisanomisajalla.**

Allekirjoitukset